

ORTADOğU GÜNDEMİ

1-7 Ocak 2024

2024

■ LEVANT GÜNDEMİ

Suriye

• Uluslararası Gündemde Suriye

Suriye İnsan Hakları Gözlemevi (SOHR), İran destekli grupların İsrail kontrolündeki Golan bölgesine füze fırlattığını bildirdi. İsrail ordusu tarafından daha önce yapılan açıklamada, Irak'taki İslami Direniş gruplarının Golan'da askeri bir hedefe saldırdıklarını açıklamalarının ardından, savaş uçaklarının Suriye'den İsrail'e doğru gelen bir hava hedefini önlediğini duyurdu. İsrail ordusu, Suriye'den İsrail'e iki füze atıldığını ve bu saldırıyı düzenleyenlerin bulunduğu bölgelere karşılık verildiğini açıkladı.¹

Yerel ve bölgesel istihbarat kaynaklarına göre Ürdün, iki ülke arasındaki sınır boyunca Suriye içinde hava saldırıları düzenleyerek, İran ile bağlantılı olduğu belirtilen uyuşturucu kaçakçılarını ait depo ve sığınakları hedef aldı. SOHR göre Suriyenin güneyindeki El-Suveyda iline bağlı Salhad kırsalındaki hedeflere, muhtemelen Ürdünie ait bir savaş uçağı tarafından iki hava saldırısı yapıldı. SOHR, Salhad kırsalındaki Um el-Ruman köyünde «uyuşturucu tacirleriyle bağlantılı olduğu düşünülen kişilere ait» yerlerde en az iki patlama meydana geldiğini, şu ana kadar can kaybıyla ilgili bilgi olmadığını bildirdi.²

Qasioun News'ün haberine göre Rusya dünyanın muhtelif noktalarında kendisi adına savaşması için pek çok Suriyeli genci yüksek maaş ve Rus vatandaşlığı vaadiyle ikna etti. Haber detaylarında geçtiğimiz haftalarda onlarca Suriyeli gönüllü önce Lazkiye'den Moskova'ya ardından ise askeri uçaklarla Sibiryaya bölgesindeki askeri üslere intikal ettikleri iddia edildi.³

Suriye'deki saha kaynakları İran tarafından Mayadin'e yeni bir parti silah sevkiyatının gerçekleştirildiğini rapor etti. Humus'taki Şayrat Hava Üssü'nden hareketle bölgeye intikal ettiği iddia edilen sevkiyat SİHA ve füzelerin bulunduğu ifade edilirken dağıtımın YPG ile cephe hatlarındaki birimlere yapılacağı öne sürüldü.⁴

• Suriye Rejimi

Suriye Petrol ve Maden Kaynakları Bakanı Dr. Firas Kaddur, Hindistan Cumhuriyeti'nin Şam Büyükelçisi İrşad Ahmed ile Suriye ile Hindistan arasında petrol, gaz ve maden zenginliği alanlarında olası iş birliği yollarını görüştü. Bakan Kaddur, Suriye hükûmetinin, ülkeye yatırım yapmak isteyen Hintli şirketlerin ilgisini çekmek için uygun ortamı ve gerekli olanakları sağlamaya, onları iş birliği hacmini artırmaya, deneyim alışverişinde bulunmaya ve bu alan-

1 <https://turkish.aawsat.com/arap-dünyasi/4763921-sohr-iran-destekli-gruplar-israil-kontrolündeki-golan-bölgesine-füze>

2 <https://turkish.aawsat.com/arap-dünyasi/4770356-ürdün-suriyenin-güneyinde-uyuşturucu-tacirlerine-ait-sığınak-ve-depolari>

3 <https://www.qasioun-news.com/articles/75286/روسيا-تجند-مقاتلين-سوريين-للقاتال-إلى-جانبيها-في-مختلف-البلدان>

4 <https://www.qasioun-news.com/articles/75392/الكشف-عن-تفاصيل-شحنة-الأسلحة-التي-وصلت-إلى-المليشيات-الإيرانية-في-الميادين>

larda ortak projeler uygulamaya teşvik etmeye hazır olduğunu ifade ederek, Hint şirketlerini Suriye’de petrol endüstrisi ve maden zenginliğinin geliştirilmesi ve üretimi alanında yatırıma yapmaya çağırıldı.⁵

Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad, İran İslam Devrimi Lideri İmam Seyyid Ali Hamaney ve İran Cumhurbaşkanı İbrahim Reisi’ye Kirman kentinde meydana gelen iki terör saldırısının kurbanları için İran halkına taziyelerini dile getirdiği iki taziye telgrafı gönderdi. Esad, bu terör saldırısının kurbanları için kendisinin ve Suriye halkının acısını ve üzüntüsünü ifade etti.⁶

Suriye İletişim ve Teknoloji Bakanı İyad El Hatib, Hindistan’ın Suriye Büyükelçisi İrshad Ahmed ile iki ülke arasında iletişim ve bilgi teknolojisi alanında iş birliğini geliştirmenin yollarını görüştü. Bakanlık binasında gerçekleştirilen toplantıda Bakan El Hatib, Ulusal Bilgi Teknolojileri Hizmetleri Kurumu bünyesinde Suriye-Hindistan Mükemmeliyet Merkezi’nin geliştirilmesi için iş birliğinin önemini belirterek, Dijital dönüşüm, siber güvenlik ve bulut bilişim sektörlerinde nitelikli ve uzmanlaşmış kurslar sağlamada modern elektronik eğitim platformlarının rolüne dikkat çekti.⁷

• Fırat’ın Doğusu

SOHR verilerine göre IŞİD hücreleri 2023 yılında Deyrizor, Haseke, Halep ve Rakka gibi YPG kontrolündeki vilayetlerde 165’in üzerinde silahlı ya da bombalı saldırı gerçekleştirdi. Bu saldırılarda 26 sivil ve 89 YPG militanı olmak üzere yaklaşık 120 kişi hayatını kaybetti. Uluslararası Koalisyon ve YPG ise IŞİD’e karşı 84 ortak güvenlik operasyonu düzenledi. Bu operasyonlar sırasında 518 IŞİD mensubu yakalanırken, 15 IŞİD militanı ise etkisiz hale getirildi.⁸

ABD’ye ait yeni bir araç konvoyu 3 Ocak’ta Irak’tan Suriye’ye geçiş yaptı. Askerî ve lojistik malzeme yüklü yaklaşık 40 tırdan müteşekkil konvoyun Suriye’nin Haseke ve Deyrizor vilayetlerinde bulunan Uluslararası Koalisyon üslerine hareket ettiği bildirildi. Bu konvoy ABD yönetiminin 2024 yılında Suriye’ye sevk ettiği ilk araç konvoyu olarak kayda geçti.⁹

Yerel kaynaklardan edinilen bilgiye göre, Suriye-Ürdün sınırında bulunan el-Tanf’taki ABD güçlerinin kullandığı üsse gece geç saatlerde aidiyeti bilinmeyen iki kamikaze İHA ile saldırı girişimi yapıldı. Üste konuşlu ABD güçlerinin, iki İHA’yı üsse ulaşmadan çöl bölgesinde düşürdüğü belirtildi. Üssün yakınındaki sivil yerleşime düşen İHA’lardan biri, iki çocuğun hafif yaralanmasına neden oldu. Saldırıya ilişkin ABD tarafından henüz açıklama yapılmadı.¹⁰

5 <https://sana.sy/tr/?p=294545>

6 <https://sana.sy/tr/?p=294613>

7 <https://sana.sy/tr/?p=294772>

8 <https://www.syriahr.com/en/321468/>

9 https://www.syriahr.com/en/321774/?doing_wp_cron=1704458814.7402570247650146484375

10 <https://www.sondakika.com/guncel/haber-suriye-deki-abd-ussune-iha-saldirisi-girisimi-16698168/>

• İdlib ve Harekât Bölgeleri

Halep'in kuzeybatısındaki Nubbul beldesinde konuşlu Suriye rejimi ile İran destekli yabancı gruplar, Halep'in batısındaki Daret İzze ilçesine karaya atış yapılan silahlarla saldırı düzenledi. Sivil Savunma (Beyaz Baretliler) kaynaklarından alınan bilgiye göre, saldırıda 4 sivil hayatını kaybederken, 11 sivilin yaralandığı kaydedildi.¹¹

Beyaz Baretliler İdlib Ofisi Basın Sorumlusu Hamid Kutini, Esad rejimi ve İran destekli gruplardan oluşan rejim güçleri ile Rusya'nın, "İdlib Gerginliği Azaltma Bölgesine" aralıkta 118 kara ve hava saldırısı düzenlediğini söyledi. Kutini, İdlib ve Halep kırsalındaki köylere düzenlenen saldırılarda 26 sivilin yaşamını yitirdiğini, 118 sivilin yaralandığını belirtti.¹²

Millî Savunma Bakanlığı yaptığı açıklamada, Türk kuvvetlerinin Suriye'nin kuzeyinde, Türkiye sınırı yakınlarında altı YPG'li teröristi "etkisiz hale getirdiğini" belirtti. Açıklamada, "Kahraman Türk Silahlı Kuvvetlerimiz, Suriye'nin kuzeyinde YPG'li teröristlere yönelik operasyonlarına devam ediyor. Fırat Kalkanı ve Zeytin Dalı bölgelerine saldırı hazırlığında olan altı YPG'li terörist etkisiz hale getirildi." ifadelerine yer verildi.¹³

İsrail-Filistin

Türkiye Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT), Türk Polisi ile ortak bir karşı istihbarat gerçekleştirdi. Sekiz ilde elli yedi yere baskın düzenledi ve Mossad için casusluk yaptığından şüphelenilen 34 kişiyi gözaltına aldı. Üst düzey bir istihbarat subayı, "Kesinlikle hiçbir yabancı istihbarat teşkilatının uygun izin olmadan Türk topraklarında faaliyet göstermesine izin vermemeye kararlıyız" dedi.¹⁴

Gazze'de savaş sürerken Lübnan'ın başkenti Beyrut'ta, Hizbullah'ın kalesi olarak bilinen Dahiyeh Mahallesi'nde patlama meydana geldi. Lübnan medyası İsrail'in, Hamas'ın Beyrut'taki bürosuna drone saldırısı düzenlediğini duyurdu. Saldırıda, Hamas Siyasi Büro Başkan Yardımcısı Salih el-Aruri öldürüldü.¹⁵

Hamas lideri İsmail Haniye, İsraili rehinenin iadesiyle ilgili özel şartları Katar ve Mısır'a ilettiler. Birden fazla kaynağa göre, tam bir ateşkes olana kadar hiçbir rehinenin serbest bırakılmayacağını söyledi. Katar ve Mısır arabulucuları ile görüşen Haniye, Filistinlilere karşı saldırganlığın tamamen durdurulması, onlara yardım etme ve haklı taleplerine cevap verme şartlarını vurguladı.¹⁶

11 <https://turkish.aawsat.com/arap-dunyasi/4762981-esed-rejim-guclerinin-halep-kirsalina-duzenlediği-saldırıda-4-sivil-öldü-11>

12 <https://turkish.aawsat.com/arap-d%C3%BCnyasi/4764621-esed-rejimi-ve-rusyan%C4%B1n-aral%C4%B1k-2023te-i%C4%B1dlibe-d%C3%BCzentedi%C4%9Fi-sald%C4%B1r%C4%B1larda-26>

13 <https://www.aa.com.tr/en/turkiye/turkish-forces-neutralize-6-pkk-ypg-terrorists-in-northern-syria/3102594>

14 <https://www.i24news.tv/en/news/middle-east/levant-turkey/1704187062-turkey-arrests-33-suspects-for-allegedly-spying-for-israel-s-mossad-agency>

15 https://www.ntv.com.tr/dunya/son-dakika-haberi-israilden-hamasin-iki-numarasina-suikast,Ep8oc6oPgkuC_g_9EXiFw

16 <https://www.i24news.tv/en/news/israel-at-war/1704210196-hamas-leader-to-intermediaries-no-hostage-release-without-full-ceasefire>

Eski İsrail Başbakanı Ehud Barak, Hamas Siyasi Büro Başkan Yardımcısı Salih al-Aruri'nin öldürülmesinin Hamas'ı sarsmayacağını söyledi ve onun yerine gelecek olan kişinin ondan daha az yetenekli olmayacağını vurguladı. Suikasta atıfta bulunan Barak, şunları söyledi: "Bunun Hamas'ta bir şoka yol açacağını ve (Al-Aruri'nin) alternatifi olmayacağını düşünmek yanlış. Elbette onun ve herkesin (Hamas'ta) bir halefi var." dedi.¹⁷

Ürdün

Lübnan'ın başkenti Beyrut'ta İsrail tarafından suikasta uğrayan Hamas Siyasi Büro Başkan Yardımcısı Salih el-Aruri için Ürdün'deki Müslüman Kardeşler Teşkilatının çağrısı üzerine oturma eylemi gerçekleştirildi. Eyleme katılanlar; "Ey Salih el-Aruri, yolun şehitlerin yoludur", "Ey Kassam, saldırıyı tekrarla. Bu sefer Tel Aviv'i vur" ve "Gazze özgürdür, aşağılanamaz. Bunu işgalcinin leşlerine sorun" gibi sloganlar attı.¹⁸

Ürdün Dışişleri Bakanı Eymen es-Safedi, Hamas'ın Siyasi Büro Başkan Yardımcısı Salih el-Aruri ve beraberindeki 6 kişinin İsrail tarafından düzenlenen saldırıda öldürülmesinin ardından X sosyal medya hesabından açıklamada bulundu. İsrail'in Filistin ve Lübnan'da işlediği suçların; kan dökme ve yıkımdan ibaret bu ajandanın fiiliyata dökülmesi anlamına geldiğini kaydetti. Safedi, uluslararası kanunu hiçe saymanın ve aşırılığı dizginlememenin bedelini herkesin ödeyeceğini kaydetti.¹⁹

Ürdün adli birimlerinin yayımladığı bir rapora göre ülkede 2013-2022 yılları arasında 95.411'i son beş yılda olmak üzere 150.749 uyuşturucu suçunun işlendiğini gösterdi. Raporda, 2018-2022 yılları arasında sadece uyuşturucu kaçakçılığı suçlarının toplam sayısının 20.281'e, işlenen uyuşturucu bulundurma ve kullanma suçlarının toplam sayısının ise 75.130'e ulaştığı belirtildi.²⁰

Ürdün Dışişleri Bakanı Eymen es-Safedi, Ürdün Temsilciler Meclisinde yaptığı konuşmada, İsrail'in Gazze'deki savaş suçları ile insanlık ve yasa dışı uygulamalarının açığa çıkarılmasına vurgu yaptı. es-Safedi, "Ürdün, Güney Afrika'nın Uluslararası Adalet Divanında soykırım suçuyla İsrail'e karşı açtığı davayı desteklemektedir. Dışişleri Bakanlığı bunun takibi için çalışıyor." dedi.²¹

Lübnan

İsrailin Lübnanın başkenti Beyrut'ta Hamas Siyasi Büro Başkan Yardımcısı Salih el-Aruri'yi düzenlediği suikastte öldürmesinin ardından bölgede tansiyon yükseldi ve Lübnan'daki Hizbullah Hareketi, saldırıya ilişkin açıklama yaptı. Gerçekleştirilen saldırının, İsrail'in Suri-

17 <https://www.alquds.co.uk/ايهودباراك-اغتيال-العاروري-لن-يجهز-حما/>

18 <https://www.sondakika.com/guncel/haber-israil-in-amman-buyukelcilig-yakininda-salih-el-a-16696286/>

19 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/urdun-israilin-lubnan-ve-filistindeki-saldirilarinin-amaci-batiyi-bolgesel-bir-savasa-cekmek/3099728>

20 <https://www.jordannews.jo/Section-109/News/151K-drug-crimes-recorded-over-the-last-decade-33414>

21 <https://www.trthaber.com/haber/dunya/urdun-guney-afrikanin-israil-hakkinda-actigi-soykirim-davasina-destegini-duyurdu-826643.html>

ye’de 25 Aralık’ta düzenlediği hava saldırısında öldürülen İran Devrim Muhafızları Komutanlarından Seyid Rıza Musevi’ye yönelik suikastın devamı olduğuna dikkat çekilen açıklamada, “Bu suç, cezasız ve karşılıksız kalmayacaktır.” denildi.²²

Lübnan Başbakanlık Ofisinden yapılan yazılı açıklamaya göre, Lübnan Başbakanı Necib Mikati ve Fransa Dışişleri Bakanı Catherine Colonna yaptıkları telefon görüşmesinde, Gazze Şeridi ve bölgedeki durum ile Lübnan’daki gelişmeleri ele aldı. Colonna, Fransa’nın Lübnan’ın egemenliğine saygı gösterilmesi hususundaki kararlılığına dikkati çekti.²³

Lübnan resmi ajansı NNA’da yer alan habere göre Lübnan Dışişleri Bakanı Abdallah Buhabib, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Başkanı Joe Biden’ın Ortadoğu ve Kuzey Afrika Koordinatörü Brett McGurk ile Beyaz Saray’da görüştü. Buhabib ve McGurk’un görüşmede, Lübnan’ın Gazze savaşından uzak tutulması için ABD’nin diplomatik girişimlerini sürdürmesi gerekliliğini vurguladıkları ifade edildi.²⁴

İsrail Başbakanı Binyamin Netanyahu, üst düzey ABD Başkanlık Danışmanı Amos Hochstein ile yaptığı bir toplantıda İsrail’in Lübnan ile sınırını yeniden şekillendirme konusundaki sarsılmaz bağlılığını vurguladı. Netanyahu toplantıda, “Lübnan ile sınırımız boyunca temel bir değişim getirme, vatandaşlarımızın güvenliğini sağlama ve kuzey bölgemize barışı sağlama konusunda kararlıyız” dedi.²⁵

22 <https://www.sondakika.com/guncel/haber-hizbullah-israil-in-salih-el-aruri-yi-oldurmesine--16692314/>

23 <https://www.sondakika.com/guncel/haber-fransa-lubnan-in-egemenligine-saygi-gosterilmesi-k-16696479/>

24 <https://www.sondakika.com/guncel/haber-lubnan-disisleri-bakani-abd-nin-gazze-savasindan-u-16698502/>

25 <https://www.i24news.tv/en/news/israel-at-war/1704394626-netanyahu-israel-committed-to-fundamental-change-to-lebanon-border>

■ IRAK GÜNDEMİ

• Siyaset

Irak Bağımsız Yüksek Seçim Komisyonu (IBYSK) Sözcüsü İmad Cemil, Irak Federal Yüksek Mahkemesinin (IFYM) oluşumların sandalye kotalarına ilişkin kararı ertelemesi nedeniyle komisyonun Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) seçim hazırlıklarını yapamadığını belirtti. Cemil, "IFYM'nin kota sandalyeleri hakkındaki oturumunu 21 Ocak'a ertelemesi sebebiyle komisyon seçimler için hazırlıklarını yapamıyor. IKBY Başkanlığı resmî olarak bilgilendirildi ve parlamento seçimleri için başka bir tarih belirlenmesi konusunda anlaşma talep edildi" ifadesinde bulundu.²⁶

Irak Başbakanı Muhammed Şiya es-Sudani başkanlığında Valilikler Arası Koordinasyon Yüksek Komisyonu toplandı. Başbakan Sudani, yeni vilayet meclislerinin görevlerini yerine getirebilmesi için gerekli şartların hazırlanması ve devir işlemlerinin başlatılması talimatını verdi.²⁷

Eski Irak Parlamento Başkanı Muhammed el-Halbusi'nin görevden alınmasını müteakip yeni parlamento başkanının hâlâ seçilemediği görülürken Sünni siyasi oluşumların aday isimlerinde uzlaşmadığı basına yansdı. Adaylar arasında ise Salem el-Issavi, Mahmud el-Meşhadani ve Şaalan el-Kerem'in öne çıktığı belirtildi.²⁸ 2003'ten sonra Irak Parlamento Başkanlığı makamının teamül olarak Sünnilere verildiği biliniyor. Bu nedenle yeni adayların belirlenmesinde Sünni siyasi oluşumlar arasındaki müzakerelerin önem taşıdığı görülüyor.

• Güvenlik

Bağdat'ta Filistin Caddesi'nde bulunan Haşdi Şaabi'ye ait 12. Tugay karargâhının bombalandığını bildirildi. Bombalamada 12. Tugay Komutanı Ebu Takva es-Saidi'nin de aralarında bulunduğu en az iki üst düzey Haşdi Şaabi komutanının öldürüldüğü aktarıldı. Ebu Takva es-Saidi, Haşdi Şaabi'ye bağlı olan ve İran'a yakınlığıyla bilinen Nuceba Hareketi'nin milis komutanlarından biriydi. Saldırının Amerika Birleşik Devletleri (ABD) tarafından gerçekleştirildiği belirtiliyor.²⁹ Başbakan Sudani'nin ofisi tarafından yapılan açıklamada saldırıdan ABD'nin sorumlu olduğu belirtildi.³⁰ Başbakan Sudani, ABD'nin Haşdi Şaabi karargâhına yönelik saldırısını kınayarak, Uluslararası Koalisyon güçlerinin ülkedeki varlığının bir gerekçesinin kalmadığını söyledi. İran Devrim Muhafızları Ordusu Kudüs Gücü Komutanı Kasım Süleymani ve Haşdi Şaabi Başkan Yardımcısı Ebu Mehdi el-Mühendis'in ABD tarafından 2020 yılında öldürülmesinin ABD ile Irak arasındaki tüm sözleşme ve anlaşmalara «darbe

26 <https://www.tebaajansi.com/irak/secim-komisyonu-parlamento-secimlerini-belirlenen-tarihte-yapamayiz-h317330.html>

27 <https://ina.iq/turkmen/42463-babakan-sudaniden-valilikler-yeni-talimat.html>

28 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/Sunni-parties-fail-to-reach-agreement-on-new-parliament-speaker-lawmaker>

29 <https://www.reuters.com/world/middle-east/three-iran-backed-militia-fighters-killed-baghdad-drone-strike-sources-2024-01-04/>

30 <https://www.aljazeera.com/news/2024/1/4/iraq-blames-us-led-coalition-for-baghdad-deadly-drone-strike>

indirdiğini» ifade eden Sudani, «hükûmet olarak Uluslararası Koalisyon güçlerinin varlığını tamamen sonlandırmak için ikili komisyon çalışmalarını işletmeye başlama sürecindeyiz. Irak'ın egemenliğini korumak için hiçbir şey ihmal edilmeyecek. Irak'taki varlığı için hiçbir gerekçesi kalmayan Uluslararası Koalisyon güçlerinin varlığını sonlandırma yönündeki değişmez tutumuzu yineliyoruz” dedi.³¹ Irak Dışişleri Bakanlığı da saldırıyı kınayan bir açıklama yayımladı. Açıklamada saldırının tehlikeli bir gelişme olduğu belirtilirken, “Irak'ın, herhangi bir güvenlik gücüne zarar verme girişimini önlemek için her türlü tedbiri alma hakkı vardır” ifadesi kullanıldı.³²

IKBY hükûmeti, Peşmerge güçlerine ait Pirmam-Erbil sınırındaki karargâha iki insansız hava aracıyla (İHA) saldırı düzenlendiğini ancak herhangi bir can kaybı yaşanmadığını açıkladı.³³ IKBY hükûmeti tarafından yapılan yazılı açıklamada, “Bu korkakça saldırılardan bahsi geçen tarafları ve federal hükûmeti sorumlu tutuyoruz çünkü bu haydut gruplar federal hükûmet tarafından finanse ediliyor ve silahlandırılıyor. Irak hükûmetinin gözleri önünde hareket ediyor, silah, füze ve insansız hava araçlarını istedikleri yere taşıyor, gözleri önünde askerî kurumlara ve resmî kurumlarına terör saldırıları gerçekleştiriyorlar” ifadeleri kullanıldı.³⁴ Saldırıdan Bağdat hükûmetinin sorumlu tutulması büyük yankı uyandırdı. Olaydan iki gün sonra Erbil'i ziyaret eden Ulusal Güvenlik Danışmanı Kasım el-Araci, Kürdistan Demokratik Partisi (KDP) Başkanı Mesud Barzani ile bir araya geldi. Erbil'deki toplantıda, ulusal düzeydeki genel konuların yanı sıra, İran sınır dosyasında iş birliğinin devamı da ele alındı. Araci, Irak'ın çıkarının, IKBY'nin güçlü olmasında olduğunu belirterek hükûmet programının maddelerini uygulamak için çabaların birleştirilmesinin önemini vurguladı.³⁵

• Ekonomi

Irak Merkez Bankası (IMB), yeni yıl itibarıyla yurt dışı havalelerinde nakit dolar kullanabilecek yerlerin isimlerini açıkladı. Açıklamada Irak'ta çalışan diplomatik elçiler, uluslararası kurum ve kuruluşlar, Irak Bakanlar Kurulu Genel Sekreterliğine kayıtlı sivil toplum kuruluşları, ABD doları cinsinden yapılan devlet sözleşmeleri ve krediler, yardımlar ve dış anlaşmalarla ilgili devam eden sözleşmeler, Iraklı ihracatçılar tarafından yapılan işlemler nakit dolar kullanabilecek yer ve kişiler olarak belirtildi. Ayrıca bunların dışında Irak'taki işlemlerde yabancı para birimlerinin kullanılmaması gerektiğinin altı çizildi.³⁶

İngiltere merkezli Dünya Altın Konseyi raporlarına göre Irak'ın, dünya altın rezervleri sıralamasında 30. sırada olduğu belirtildi. Irak'ın toplam rezervlerinin %7,7'sini temsil eden 132,7 tonla bu sırada yer aldığı kaydedildi.³⁷

31 <https://www.rudaw.net/turkish/middleeast/iraq/050120241>

32 <https://www.tebaajansi.com/irak/disisleri-bakanligi-irak-in-her-turlu-tedbiri-atma-h317390.html>

33 <https://www.newarab.com/news/iraqi-militias-target-peshmerga-base-near-erbil-drones>

34 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/311220233>

35 <https://ina.iq/turkmen/42456-araci-irakn-ckar-ikbynin-guclu-olmasdr.html>

36 <https://www.tebaajansi.com/irak/merkez-bankasi-yeni-yonergeleri-paylasti-h317249.html>

37 <https://shafaq.com/en/Economy/Iraq-maintains-30th-global-position-in-gold-reserves-3>

• Sağlık ve Sosyal Hayat

Irak Başbakanlığından yapılan açıklamada, Irak Bakanlar Kurulunun Irak'taki genel durumu görüşmek üzere toplandığı belirtildi. Toplantıda bazı kararlar alındı. Bakanlar Kurulu, 2024 yılının ilk altı ayında tüm göçmen kamplarının kapatılmasına ve IKBY'yi de kapsayacak bir komite oluşturulmasına karar verdi. Komitenin 30 Haziran 2024'e kadar çalışmasının planlandığı belirtildi.³⁸

Irak Planlama Bakanlığı tarafından yapılan açıklamada ülke nüfusunun 43 milyon 324 bin kişi olduğunun tahmin edildiği belirtildi. Nüfusun %69,9'unun kentlerde, %30,1'inin kırsalda yaşadığının altı çizildi. Planlama Bakanlığının 2024 yılında yapılması planlanan elektronik nüfus sayımı için uluslararası şirketlerle görüşmeler gerçekleştirdiği belirtiliyor.³⁹

38 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/03012024>

39 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/Iraq-s-population-reached-43-324-million-by-end-of-2023-MoP-says>

■ IKBY GÜNDEMİ

• Siyaset

Irak Kürt Bölgesel Yönetimi'nin (IKBY), 14 ülkede bulunan temsilciliklerini kapatacağı iddia ediliyor. Irak Federal Yüksek Mahkemesinin (IFYM) 2021 yılında bu konuya ilişkin bir girişiminin olduğu ancak IKBY Bakanlar Kurulu ile Dış İlişkiler Dairesinin bunu engellediği belirtiliyor. Kapatılacağı iddia edilen temsilciliklerin Irak Büyükelçilikleri bünyesinde faaliyet göstereceği belirtiliyor.⁴⁰

2023 yılında IFYM'ye IKBY aleyhine 10'dan fazla şikâyet başvurusunda bulunulduğu belirtiliyor. Bu şikâyetler kapsamında birçok karar alındı. Bunlar içerisinde göze çarpanlardan biri Bağdat hükûmetinin IKBY'ye 400 milyar dinar göndermesini anayasaya aykırı bulunması oldu. Bir diğer karar IKBY Parlamentosu tarafından alınan parlamento görev süresinin uzatılma kararının feshedilmesi oldu. Ayrıca IKBY vilayet meclislerinin yasal sürelerinin dolması nedeniyle çalışmalarına son verilmesine yönelik karar verildi. IKBY Parlamentosunda kota sandalyelerine ilişkin şikâyet üzerine görülen dava da dikkat çeken hukuki bir süreç oldu. IFYM, IKBY Parlamento Seçim Kanunu ve kota sandalyesine ilişkin kararın oylamasını yedinci kez erteledi. Bu nedenle Şubat 2024'te gerçekleştirilmesi planlanan IKBY seçimlerinin erteleneceği belirtiliyor.⁴¹

• Güvenlik

Erbil Uluslararası Havalimanı'nı hedef alan bomba yüklü bir drone düşürüldü. IKBY Anti Terör Biriminden yapılan açıklamada, terör örgütü IŞİD'e karşı bölgede bulunan Uluslararası Koalisyon'un Erbil Uluslararası Havalimanı'ndaki askerî üssünün "yasa dışı faaliyet gösteren milisler" tarafından hedef alındığı belirtildi.⁴² IKBY Başkanlığı, saldırıyı terör saldırısı olarak nitelendirerek şiddetle kınadı. Saldırı, "Irak'ın barış ve istikrarını tehdit eden tehlikeli ve kabul edilemez bir gelişme" olarak tanımlandı.⁴³ IKBY hükûmetinden yapılan açıklamada ise bu milis grupların Bağdat tarafından finans edildiği belirtildi ve saldırıdan Bağdat'ın sorumlu tutulduğunun altı çizildi.⁴⁴ Irak Başbakanı Muhammed Şiya es-Sudani'nin, saldırıya ilişkin olarak kapsamlı soruşturma talimatı verdiği belirtildi.

Erbil'e bağlı Harir'deki, askerî havaalanı 1 ve 5 Ocak tarihlerinde bomba yüklü dronelar tarafından saldırıya uğradı. IKBY Anti Terör Biriminden yapılan açıklamada Uluslararası Koalisyon tarafından kullanıldığı belirtilen üsse bomba yüklü drone ile saldırı girişiminde bulunuldu ve dronelerin hedefine varmadan düşürüldü. Saldırının can ve mal kaybına sebep

40 <https://www.youtube.com/watch?v=lyXHKSfZ54o>

41 <https://www.kurdistan24.net/tr/story/94739-Irak-Federal-Mahkemesi-2023%27te-Kurdistan-Bölgesi-aleyhine-çok-sayıda-karar-verdi>

42 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/311220239>

43 <https://presidency.gov.krd/a-communication-from-the-presidency-of-the-kurdistan-region/>

44 <https://speemedia.com/dreja.aspx?hewal&jmare=130252&Jor=1>

olmadığı aktarıldı. Bahsi geçen iki saldırıyı da Irak İslami Direnişi üstlendi.⁴⁵ IKBY tarafından 9 Kasım 2023'te yapılan açıklamada, Uluslararası Koalisyon tarafından kullanılan hava üs-sünün 20 Ekim'de boşaltıldığı bilgisine yer verilmişti. Saldırının Bağdat'ta Haşdi Şaabi'ye ait karargâha yapılan saldırının ardından yapılması dikkat çekti.

• Ekonomi

IKBY'den bir heyet, federal bütçe yasası ve yasanın uygulanması konusunda Irak hükümet yetkilileriyle görüşmek üzere Bağdat'ı ziyaret etti. 6 Ocak'ta yapılan ziyarette Erbil heyeti Irak Maliye Bakanlığı yetkilileriyle bir araya geldi. IKBY Maliye Bakanlığı Sözcüsü Huner Cemal, önümüzdeki günlerde de Irak Parlamentosu Maliye Komisyonu üyeleri ve ilgili yetkililerle bir araya geleceklerini açıkladı. IKBY heyeti; Maliye ve Ekonomi Bakanı Awat Şeyh Cenab, Bakanlar Kurulu Divan Başkanı Omed Sabah, Bakanlar Kurulu Sekreteri Amanc Rahim ve Koordinasyon ve Tetkik Ofisi Başkanı Abdulhakim Hasro'dan oluşuyor. Görüşmelerde memur maaşlarının ve bütçe yasasındaki değişikliklerin ele alındığı belirtildi. Irak Parlamentosu Maliye Komisyonu Üyesi ve Kürdistan İslami Birliği (Yekgirtu) Milletvekili Cemal Koçer, IKBY'deki memur maaşı sorununun tamamen çözülmesine kadar geçen süreçte Irak hükümetinin 700 milyar dinarı göndermeye devam etmesi gerektiğini ifade etti. Ayrıca bütçe kanununun değişmesinin beklenmemesi gerektiğine ve görüşmelerin aynı düzlemde devam ettiğine dikkat çekti. Koçer, Başbakan Sudani'ye resmî bir yazı göndererek memurların maaş ödeneği olan aylık 700 bin dinarın IKBY'nin hesabına yatırılmasını talep ettiğini belirtti.⁴⁶ 2023, 2024 ve 2025 yıllarını içeren üç yıllık bütçe yasası beş gün süren görüşmelerin ardından Irak Parlamentosu tarafından onaylanmıştı. 12 Haziran 2023 tarihinde onaylanan yasa 153 milyar dolarlık bir miktarı oluşturuyor. Üç yıllık bütçe yasasında IKBY'yi ilgilendiren maddeler ise 2, 9, 10, 11, 12, 13 ve 14. maddeler. 12. maddede IKBY'nin bütçedeki payı %12,67 olarak belirlenmişti. Ancak Erbil'in petrol ihracatı, sınır kapıları ve iç gelirlerin yarısının Bağdat'a teslim edilmesi ve Erbil yönetimindeki yolsuzluklar nedeniyle bütçe payının gönderilmediği belirtiliyor.

Irak'ın birçok bölgesinde İran destekli Şii milis gruplar tarafından gerçekleştirilen saldırıların ekonomik yansımaları da ortaya çıkıyor. Erbil'de emlak projelerinin ertelendiği ve emlak fiyatlarında yaklaşık olarak %25-35 arasında bir düşüşün yaşandığı belirtiliyor.⁴⁷

45 <https://www.rudaw.net/sorani/kurdistan/050120248>

46 https://drawmedia.net/page_detail?smart-id=14472

47 <https://www.sharpress.net/all-detail.aspx?Jimare=222914>

■ KÖRFEZ GÜNDEMİ

Üç ABD'li savunma yetkilisi ve anlaşmayı bilen başka bir yetkili CNN'le, ABD'nin Katar'daki genişleyen üssündeki askerî varlığını 10 yıl daha uzatan bir anlaşmaya vardığını söyledi. Kamuoyuna açıklanmayan anlaşma, Washington'ın yakın zamanda Amerikalıların Gazze ve Venezuela'daki esaretten serbest bırakılmasına aracılık etmede merkezî bir rol oynayan Katar'a olan güvenini vurguluyor. Doha'nın güneybatısındaki çölde bulunan Al Udeid Hava Üssü, Ortadoğu'daki en büyük ABD askerî üssüdür ve 10 binden fazla Amerikan askerine ev sahipliği yaptığı tahmin edilmektedir.⁴⁸

Hindistan Petrol Bakanı çarşamba günü yaptığı açıklamada, Hindistan'ın en büyük gaz ithalatçısı Petronet LNG'nin Katar'dan uzun vadeli sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) ithalatını 2028'in ötesine uzatmak için bu ay büyük olasılıkla bir anlaşma imzalayacağını söyledi. Petronet'in, Katar ve destekçileri Indian Oil Corp (IOC.NS), Bharat Petroleum Corp (BPCL.NS) ve GAIL (India) Ltd (GAIL) ile yıllık 7,5 milyon mt (tpy) uzun vadeli LNG ithalat anlaşması bulunuyor. NS'nin 1 milyon tl'lik anlaşması var. Hintli şirketlerin, anlaşmaların 2028 sonrasına kadar yenilenmesi için Katar ile 2023 yılı sonuna kadar müzakere yapması gerekiyordu. Petrol Bakanı Pankaj Jain gazetecilere verdiği demeçte, "anlaşmayı imzalamaya oldukça yaklaştık" dedi. Dünyanın en büyük LNG ihracatçısı olan Katar, sıvılaştırma kapasitesini 2027 yılına kadar 77 milyondan 126 milyon ton/yıl'a çıkarmayı hedefliyor ve Avrupalı büyük şirketler Shell (SHEL.L), TotalEnergies (TTEF.PA) ve ENI (ENI) ile uzun vadeli anlaşmalar imzaladı.⁴⁹

Üst düzey bir yetkili, 2023 yılında 2.092 Katar vatandaşı ve Katarlı kadınların çocuklarının özel sektörde görevlendirildiğini ve bunun Çalışma Bakanlığının İş Millîleştirme Programının büyük başarısını gösterdiğini söyledi. Çalışma Bakanlığı Eğitim ve Beceri Geliştirme Dairesi Başkanı Mohammed Al Khulaifi, "Çalışma Bakanlığı, ulusal kadroların nitelik ve beceri geliştirme programları aracılığıyla ulusal iş gücünün özel sektöre katılımını istiyor" dedi.⁵⁰

48 <https://edition.cnn.com/2024/01/02/politics/us-qatar-agreement-largest-base-middle-east/index.html>

49 <https://www.reuters.com/markets/deals/indias-petronet-sign-deal-extend-qatar-lng-imports-beyond-2028-2024-01-03/>

50 <https://thepeninsulaqatar.com/article/30/12/2023/over-2000-citizens-join-private-sector-in-2023>

■ KUZAY AFRİKA GÜNDEMİ

• Siyaset

Bu hafta Kuzey Afrika'da siyasi gelişmeler incelendiğinde beş haberin öne çıktığı kaydedildi.

Birincisi, HDK liderinin Cibuti'ye yaptığı ziyaretle ilgilidir. Sudan'ın paramiliter Hızlı Destek Kuvvetleri (HDK) lideri 31 Aralık Pazar günü, sekiz aydan fazla süren savaşın ardından ateşkes sağlanması için bölgesel çabalara öncülük eden Cibuti'yi ziyaret etti. Afrika Boynuzu ülkesi, Muhammed Hamdan Dagalo'nun nisan ayı ortasında HDK ile Sudan Ordusu arasında çatışmaların patlak vermesinden bu yana yurt dışına yaptığı ilk seyahatin son durağıydı. Dagalo, X üzerinden yaptığı açıklamada, "Çatışmayı sona erdirme ve dirençli Sudan halkının tarihi acılarını nihayet durduracak esaslı bir çözüm için çalışma konusundaki sarsılmaz kararlılığımızın altını çizdim. Sudan'da hızlı, adil ve kapsamlı bir barışın sağlanmasını amaçlayan müzakerelere katılmaya hazır olduğumuzu vurguladım" ifadelerini kullanarak Cibuti Cumhurbaşkanı İsmail Ömer Ceyli ile savaştaki son gelişmeleri görüştüğünü bildirdi. Cibuti Dışişleri Bakanı Mahmud Ali Yusuf da X'te yaptığı bir başka paylaşımda ziyaretin, bölgesel bir grup olan IGAD'ın Başkanı olarak ülkesinin Sudan'da ateşkes sağlama çabalarının bir parçası olduğunu belirtti. Yusuf cumartesi günü X'te yaptığı açıklamada, "Önümüzdeki hafta IGAD Başkanı olarak Cibuti de Sudan diyalogu için zemin hazırlayacak ve kritik bir toplantıya ev sahipliği yapacak" dedi ve daha fazla ayrıntı vermedi.⁵¹

İkincisi, Tunus'ta ABD Büyükelçiliği önünde düzenlenen protesto gösterileriyle ilgilidir. Çok sayıda Tunuslu 31 Aralık Pazar günü başkent Tunus'taki ABD Büyükelçiliği önünde İsrail'in Gazze Şeridi'ne yönelik saldırılarına son vermesi talebiyle gösteri düzenledi. Anadolu muhabirinin bildirdiğine göre, protestocuların taşıdığı pankartlar arasında, "Ne utanç verici... Gazze kuşatma altında" ve "Gazze'ye yönelik saldırganlığı durdurmak için birlikte" ifadeleri yer aldı. Protestocular ABD Büyükelçisi Joey Hood'un sınır dışı edilmesi için sloganlar attı. Tunuslu bir aktivist olan Sanaa el-Maliki Anadolu'ya yaptığı açıklamada, "Protesto, İsrail'in Gazze'ye yönelik saldırganlığına son verilmesi için daha fazla baskı oluşturmayı amaçlıyor" dedi. "Çocukların, kadınların ve yaşlıların öldürülmeye devam edilmesini ve tüm insan hakları ilkelerinin ayaklar altına alınmasını" kınayarak Gazze Şeridi'nde derhâl ateşkes sağlanması için Arap ve uluslararası baskı yapılması çağrısında bulundu.⁵²

Üçüncü gelişme, UNSMIL'in Libya'nın çeşitli yerlerinden akademisyenlerle bir araya gelmesiyle ilgilidir. Birleşmiş Milletler Libya Destek Misyonu (UNSMIL), geçtiğimiz hafta Trablus, Misrata, Zaviye Üniversiteleri, Trablus Açık Üniversitesi ve Baro Derneğinden akademisyenler ve hukukçularla bir araya geldi. UNSMIL'in medya ofisine göre, Libya uzmanları, ülkenin sürdürülebilir siyasi istikrara kavuşması için tüm Libyalıların iradesini yansıtan kapsamlı bir

51 <https://www.trtafrika.com/africa/sudans-rsf-commander-dagalo-visits-djibouti-16474047>

52 <https://www.trtafrika.com/africa/tunisians-rally-outside-us-embassy-over-gaza-attacks-16475468>

anayasal çerçeve oluşturmak amacıyla diyalogların devam etmesinin gerekliliğini vurguladı. Ayrıca, anayasal sürecin ilerlemesine engel olan tüm faktörlerin ortadan kaldırılması ve güvenli, özgür ve kapsamlı seçimlerin yapılması için uygun bir ortamın yaratılması çağrısında bulundu. UNSMIL uzman ekibi, Libya'nın anayasal çerçevesini şekillendirmede Libya'lı ulusal uzmanların katkısının önemini ve misyonun seçim sürecini ilerletmek için gerekli desteği sağlama konusundaki hazırlığını tekrarladı.⁵³

Dördüncüsü, Mısır'ın Etiyopya ve Somaliland arasında yapılan anlaşmaya yönelik yaptığı açıklamalarla ilgilidir. Mısır, Etiyopya ile Somali'nin ayrılıkçı bölgesi Somaliland arasında yapılan deniz erişim anlaşmasının ardından Somali'nin birliğine ve toprak bütünlüğüne saygı gösterilmesi çağrısında bulundu. Mısır Dışişleri Bakanlığından yapılan açıklamada, "Mısır, Somali'nin tüm toprakları üzerindeki birliğine ve egemenliğine ve kaynaklarından yararlanma hakkına tam olarak saygı gösterilmesi gerektiğinin altını çiziyor" denildi. Açıklamada, "komşu ülkelerden artan eylemlerin ve açıklamaların Afrika Boynuzu'ndaki istikrarı olumsuz etkileyebileceği" uyarısında bulunuldu. Etiyopya Başbakanı Abiy Ahmed ile Somaliland Devlet Başkanı Muse Bihi Abdi arasında pazartesi günü Etiyopya'nın başkenti Addis Ababa'da Etiyopya'nın Kızıldeniz Limanlarına erişimini sağlayan bir mutabakat zaptı imzalandı. Somali anlaşmayı reddetti Abiy'in ofisi anlaşmayı "tarihi" olarak selamladı ve "iki taraf arasındaki çok sektörlü ortaklık için bir çerçeve görevi görmeyi amaçladığını" söyledi. Salı günü Somali, Etiyopya'nın Somaliland ile yaptığı Kızıldeniz Limanı anlaşmasını reddetti ve anlaşmayı iyi komşuluk için bir tehdit ve egemenliğinin ihlali olarak nitelendirdi. Somali Cumhurbaşkanı Hasan Şeyh Mahmud salı gecesi Mısırlı mevkidaşı Mogadişu ile Addis Ababa arasındaki gerilimin ardından aradı.⁵⁴

Beşincisi, Cezayir'in BM Güvenlik Konseyinde geçici üye görevine başlamasıyla ilgilidir. Cezayir, Guyana, Güney Kore, Sierra Leone ve Slovenya 2 Ocak Salı günü BM Güvenlik Konseyi geçici üyeleri olarak iki yıl süreyle görev yapmak üzere resmen göreve başladılar. Konseyin ocak ayı dönem başkanı Fransa ve yeni üye devletlerin daimî temsilcilerinin katıldığı özel bir tören düzenlendi. Yeni üyeler, iki yıllık görev süreleri 31 Aralık'ta sona eren Arnavutluk, Brezilya, Gabon, Gana ve Birleşik Arap Emirlikleri'nden boşalan koltukları dolduruyor. Haziran ayında BM Genel Kurulu tarafından seçilen yeni üyeler 1 Ocak 2024 ile 31 Aralık 2025 tarihleri arasında görev yapacaklar.⁵⁵

• Güvenlik

Bu hafta Kuzey Afrika'da güvenlik ve terör gelişmeleri bağlamında beş gelişme öne çıkmıştır.

Birincisi, Abyei bölgesinde kurulan pusuda altı kişinin hayatını kaybetmesiyle ilgilidir. Yerel yetkililer hem Sudan hem de Güney Sudan'ın hak iddia ettiği Abyei bölgesinde silahlı kişilerin

53 <https://libyaobserver.ly/news/unsmil-stresses-need-participation-national-expertise-devising-libyan-constitution>

54 <https://www.trtafrika.com/africa/egypt-urges-respect-for-somali-unity-amid-ethiopia-sea-deal-16517626>

55 <https://www.trtafrika.com/africa/sierra-leone-algeria-become-un-security-council-members-16505189>

kurduğu pusuda aralarında üst düzey bir yerel yöneticinin de bulunduğu altı kişinin öldürüldüğünü söyledi. Hükümet yetkilileri, Abyei Baş Yönetici Yardımcısı Noon Deng ve ekibinin, yeni yılı kutladıkları Rummamer ilçesine yaptıkları resmî ziyaretten dönerken Abyei'den Aneet kasabasına giden yol üzerinde saldırıya uğradığını söyledi. Yapılan açıklamada Noon Deng'in şoförü, iki koruması ve iki ulusal güvenlik görevlisini öldürüldüğü belirtildi. Abyei İdari Bölgesi Enformasyon Bakanı Bulis Koch, pazar akşamı gerçekleşen saldırıdan Warrap eyaletinin Twic ilçesindeki silahlı gençleri sorumlu tuttu.⁵⁶

İkincisi, bir düzensiz göç girişiminin engellenmesiyle ilgilidir. Atlantik Okyanusu'ndaki bir Kraliyet Donanması fırkateyni, aralarında iki çocuğun da bulunduğu 44 Sahra altılı kişinin Avrupa'ya göç girişimini engelledi. Dakhla Askerî Limanı'nın 90 kilometre açığında gerçekleştirilen operasyonda göçmenler Kanarya Adalarına ulaşmaya çalışırken durduruldu.⁵⁷

Üçüncüsü, Fas'ta engellenen düzensiz göç girişimleriyle ilgilidir. Fas Ordusu, yılbaşı gecesini İspanya'nın Septe ve Melilla yerleşim bölgelerine ulaşmaya çalışan 1.100'den fazla göçmenin yakalandığını açıkladı. Silahlı Kuvvetler Genelkurmay Başkanlığı tarafından yapılan açıklamada, gece boyunca Nador, M'diq ve Fnideq şehirlerinde ordu ve güvenlik güçleri tarafından gerçekleştirilen çok sayıda operasyon sırasında 1.110'dan fazla kişinin gözaltına alındığı belirtildi. Yakalanan göçmenlerden bir kısmının uyruğunun Fas, Cezayir, Tunus ve Yemen olduğu belirtildi.⁵⁸

Dördüncüsü, Fas'ta gerçekleştirilen uyuşturucu operasyonu ile ilgilidir. Dakhla'nın güneyinde yer alan El Guergarat Sınır Kapısı'nda Ulusal Polis ve Gümrük yetkilileri tarafından gerçekleştirilen başarılı ortak operasyonda, Fas güvenlik servisleri önemli bir uluslararası uyuşturucu kaçakçılığı girişimini ele geçirdi. Pazartesi günü öğleden sonra gerçekleştirilen operasyonda, yurt dışından Fas'a gönderilmek üzere 362,95 kilogram kokain ele geçirildi. Kaçakçılık girişiminin arkasındaki kişiler olan Fas vatandaşı 40 yaşındaki sürücü ve 41 yaşındaki yardımcının da kamyonla birlikte yakalandığı belirtildi.⁵⁹

Beşinci gelişme, Fas'ta engellenen düzensiz göç girişimleriyle ilgilidir. Fas sınır kontrolü, kolluk kuvvetleriyle iş birliği içinde, 2023 yılında Avrupa'ya geçmeye çalışan yaklaşık 87.000 kişiyi yakaladı. Kraliyet Silahlı Kuvvetleri Genelkurmay Başkanlığından yapılan açıklamaya göre, düzensiz göç girişimlerinin büyük bir kısmı Sahra Altı kökenli bireyler olarak kaydedildi. Yıl boyunca, kolluk kuvvetleriyle birlikte çalışan Kraliyet Silahlı Kuvvetleri birimleri hem kara hem de deniz sınırlarında gözetim tedbirlerini yoğunlaştırdı. Buna ek olarak yetkililerin,

56 <https://www.voaafrica.com/a/killed-in-disputed-region-between-sudan-south-sudan/7420168.html>

57 <https://www.morocoworldnews.com/2023/12/359871/moroccos-royal-navy-intercepts-44-sub-saharan-migrants-crossing-to-europe>

58 <https://www.voaafrica.com/a/morocco-intercepts-more-than-1-100-migrants-near-spanish-exclaves/7420532.html>

59 <https://www.morocoworldnews.com/2024/01/359899/morocco-seizes-nearly-363-kilograms-of-cocaine-in-el-guergarat>

dünyanın en ölümcül sınırlarından biri olarak kabul edilen bu bölgede sık sık derme çatma deniz taşıtlarında mahsur kalan 22 binden fazla düzensiz göçmene gerekli yardım ve desteği sağlamayı başardıkları kaydedildi.⁶⁰

⁶⁰ <https://www.morocoworldnews.com/2024/01/359927/moroccos-border-control-foiled-87-000-irregular-migration-attempts-in-2023>

HAFTALIK RUSYA BASIN ANALİZİ (1-7 OCAK 2024)

• “Batı İtiyor”: Siyaset Bilimci İran’daki Bir Terör Saldırısı Nedeniyle Savaş Tehdidini Anlattı

Siyaset Bilimci Nikolay Sevostyanov, İran’da Kasım Süleymani’nin 4. ölüm yıl dönümünde düzenlenen anma töreninde yaşanan terör saldırısına ilişkin görüşlerini “News.ru” haber sitesine değerlendirdi. [“Batı İtiyor”: Siyaset Bilimci İran’daki Bir Terör Saldırısı Nedeniyle Savaş Tehdidini Anlattı](#) başlıklı yazıya göre Batı, Ortadoğu’daki konumunun güçlenmesinden korktuğu için İran’ı savaşa itmeye çalışıyor: “Batı için asıl tehlike, İran’ın Amerikan baskısına ve uluslararası yaptırımlara karşı dayanıklı kendi dünyasını yaratmayı başarmış olmasıdır. İran’ının askerî-endüstriyel kompleksi zaman İslam Cumhuriyeti’nin lehine işlediğinin canlı örneğidir. Bu durumu göz önünde bulunduran Batı, İran’ın kendi ağırlığı altında çökeceğine inanarak, Tahran’ı var gücüyle topyekûn bir savaşa yol açacak “teпкиye” itmeye çalışıyor.” Uzman, söz konusu terör saldırısını, “Tahran’a yönelik açık bir meydan okuma” olarak yorumladı: “İran, ülkenin en saygın askerî liderlerinden biri olan Süleymani’nin ikinci cinayeti olarak görüyor.” Analist, İran’ın Ortadoğu projesinin Batı ülkeleri için tehlike oluşturduğunu da göz ardı etmedi: “Nitekim sadece radikal Şiiler değil, Sünniler de İran taraftarları arasına katılmaya başladı. Fas’tan Pakistan’a kadar Müslümanlar kendilerine şu soruyu soruyorlar: “Nasıl oluyor da zengin Sünni devletler Siyonistlerin ve Amerikalıların kontrolüne giriyor ve Râfizîler (Şiiler için saldırgan bir lakap) onlarla savaşıyor?”

Sevostyanov, Filistin-İsrail çatışmasının yeni turu nedeniyle bölgedeki durumun kızıştığı görüşünü savundu: “Tel Aviv Lübnan’ı işgal etme tehdidinde bulunurken Batı ne Hizbullah’ın tasfiyesinin ne de Husiler’in yok edilmesinin korkularını gideremeyeceğini fark ediyor. Sorun İran rejimi değil, Ortadoğu’da önemli bir bölgesel oyuncu olarak ortaya çıkan İran devletinin kendisidir. Her halükârda Tahran bu durumun hesabını vermek zorunda kalacak ve Batı’nın İran’ı yapmaya zorladığı da tam olarak bu.”

• İsrail, 2023’te Bir Kısır Döngü İçinde

“Vzglyad” gazetesinin 4 Ocak sayısında yayımlanan [“İsrail 2023’te Bir Kısır Döngü İçinde”](#) başlıklı uzman görüşlerine dayanan yazıda 2024’ün başlarında İsrail’in Gazze Şeridi’nden birliklerini kısmen çekmeye başladığına ve Tel Aviv’in kısır döngüye girdiğine dair ortaya çıkan haberler tartışılmıştır. Yazıda görüşlerine başvuru olan Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi (RUIK) uzmanı Elena Suponina konuyla ilgili şu yorumda bulundu: “Olayların bu noktaya gelmesinin nedeni İsrail’de, Filistinlilerle görüşmelerden vazgeçen sağcı bir hükûmetin iktidara gelmesi ve Filistinlilerin parçalanmasıdır. Bunun yanı sıra bu boyutta bir ağırlaşma

beklenmiyordu. Mesela 7 Ekim baskınının Hamas açısından bu kadar başarılı olacağını hayal etmek zordu. Ortadoğu’da bu operasyonu gerçekleştiren Filistinli militanlar için bile söz konusu operasyonun sonuçlarının sürpriz olduğuna dair bir versiyon vardır.” Uzmana göre Gazze’deki operasyonun boyutu ve vahşeti İsrail liderliğinin zayıflığının bir sonucudur: “Karar almada birlik ve strateji eksikliği var. Yaklaşık 40 yıl önce İsraili liderler çok daha akıllı davrandılar.”

Tartışmanın diğer katılımcısı olan uluslararası gazeteci Abbas Cuma’ya göre Tel Aviv’in Filistin’e ve Filistin direnişine karşı düşmanca bir tutumu olsa da İsrail Ordusu ve özel servisleri üstesinden gelemedikleri güçlü ve beklenmedik bir darbeye karşı karşıya kaldı: “Ayrıca Filistinlilerle mücadele deneyimleri cezalandırıcı baskınlardan ibaretti ve bu, iyi silahlanmış bir grup bireyle yüzleşmekten çok farklıydı.” Cuma, beklenmedik başarının, zulüm açısından öngörülemez bir tepkiyi de beraberinde getirdiğini göz ardı etmedi: “İsrail liderliği olası kayıpları hesaba katmadan Gazze’de geniş çaplı bir operasyon başlatmak için benzeri görülmemiş karar aldı.”

Bazı İsraili politikacıların artık Hamas’la başa çıkmak için tarihi bir fırsata sahip olduklarına inandıklarına dikkat çeken gazeteci, durumu şu şekilde yorumladı: “Filistinliler Gazze’de yaşadığı sürece halkın bir parçası olan Hamas da orada olacak. İsrail sorunun çözümünü Gazze Şeridi’ni insanlardan temizlemekte görüyor. Söz konusu olan 2,5 milyondan fazla Filistinli ve İsrail’i çevreleyen ülkelerin hiçbiri bu kadar çok sayıda mülteciyi kabul etmeye hazır değil.”

• “Olayların Öngörülemez Gelişimi”: ABD Neden Gazze’deki Çatışmanın Bölgesel Bir Çatışmaya Yayılması Olasılığından Bahsetmeye Başladı?

ABD yönetiminin, Filistin-İsrail çatışmasının büyümesi ve uzun süreli bir bölgesel çatışmaya dönüşmesi durumunda alabileceği önlemlerle ilgili Amerikan medyasında yer bulan duyurular Rusya basınına yansıtılarak değerlendirildi. Rusya’da devlet destekli “Russia Today” (RT) televizyonunun internet sayfasında yayımlanan [“Olayların Öngörülemez Gelişimi”: ABD Neden Gazze’deki Çatışmanın Bölgesel Bir Çatışmaya Yayılması Olasılığından Bahsetmeye Başladı ?”](#) başlıklı yazıya göre Irak, Lübnan ve İran’daki son olaylar göz önüne alındığında çatışmanın bölgesel boyutunun artma ihtimali yükselir. Yazıda görüşlerine başvuru Moskova Devlet Uluslararası İlişkiler Enstitüsünde kıdemli araştırmacı Yuri Zinin’e göre her geçen gün daha fazla ülke Gazze’deki çatışmayla ilgili endişelerini dile getirir: “Çatışma devam ettikçe ortamın giderek gerginleşmesi ve olayların öngörülemez gelişimi çok tehlikeli hâle geliyor. Bu durum Kızıldeniz, Lübnan ve diğer ülkelerdeki olaylara da yansdı.”

Uzman, çatışma konusunda ABD’nin İsrail tutumunu şu şekilde yorumladı: “Washington’da siyaset, ekonomi, medya vb. konularda Amerikalı Yahudilere dayanan İsrail lobisinin etkisi çok güçlü. Bu nedenle Washington, uluslararası ilişkilerde her zaman Tel Aviv’in konumunu tercih ediyor. Buna ek olarak, pek çok Amerikalı Evanjelik İsrail’e oldukça sempati duyuyor

ve bu da politikacıların kararlarını etkiliyor.” Tartışmanın diğer katılımcısı olan askerî uzman Ivan Konovalov, Filistin-İsrail çatışmasının en başından beri yalnızca İsrail toprakları ve Filistin bölgesiyle sınırlı olmadığı görüşünü savundu: “Lübnan sınırında da Hizbullah’la yaşanan çatışmalar, bölgenin farklı yerlerinde bulunan Amerikan üslerine yapılan ciddi saldırılar ve Kızıldeniz’de ticari nakliye fiilen engelleyen Yemenli Husiler’in çatışmaya dâhil olması da eklendiğinde savaşın Ortadoğu’nun büyük bir kısmına yayıldığı söylenebilir.” Ayrıca, İsrail’in, Ortadoğu’daki bir Amerikan ileri karakolu olduğunu iddia eden analist, artan bölgesel gerilimlere rağmen Washington’ın Yahudi devletine yönelik politikasını değiştirme ihtimalinin düşük olduğuna dikkat çekerek şu öngöründe bulundu: “Büyük çatışma ya hafifledi ya da alevlendi, evre değiştirdi ama bir türlü sona ermedi. Artık daha da uzayabilecek sıcak bir aşama başladı.”

• İsrail ve Filistin: Çatışmanın Tarihi, Nedenleri ve Olası Sonuçları

RİA Novosti haber ajansında yayımlanan [“İsrail ve Filistin: Çatışmanın Tarihi, Nedenleri ve Olası Sonuçları”](#) başlıklı yazıda İsrail ile Filistin arasındaki çatışmanın kökleri, çözüm arayışları ve olası beklentiler incelenmiştir. Yazıda görüşlerine başvuru Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi uzmanı Leonid Tsukanov, çatışma bağlamında bölgede oluşan durumu şu şekilde yorumladı: “Filistin’deki sivil nüfus arasında çok sayıda ölümün yaşandığı göz önüne alındığında Tel Aviv’in Hamas baskınına yanıt olarak bölgeye karşı sert güç senaryosu uygulama girişimi, İsrail’in bölgedeki konumunu olumsuz etkiledi. İsrail ile Arap ülkeleri arasındaki ilişkilerin normalleşmesine ilişkin 2020’de imzalanan önceki anlaşmalar (İbrahim Anlaşmaları) sorgulandı. Sonbaharın başında yeni müttefikler (örneğin Bahreyn) mevcut diyalog formatından biraz yoruldu ve krizin başlamasıyla birlikte iş birliğini duraklatmayı seçti.” Uzman, kamuoyunda uzlaşmanın İsrail için stratejik öneme sahip olduğu Suudilerle müzakerelerin de donduğuna dikkat çekti: “Aslında Netanyahu’nun kabinesi, Başbakan’ın seleflerini (Benet ve Lapid) en çok eleştirdiği sorunla karşı karşıyaydı: Arap dünyasıyla diyalog (öncelikle güvenlik açısından) çıkmaza girmişti. Nitekim yakın gelecekte herhangi bir uzlaşma olmayacak gibi görünüyor.”

Çatışma bağlamında analistin değindiği diğer konu, gerilimin arttığı bir ortamda Katar’ın arabuluculuk konumunun güçlenmesi ve Gazze’de insani bir duraklama sağlayarak birkaç tur rehine değişimini başararak Doha’nın Filistin topraklarındaki etkisini güçlendirmesi İsrail için her ne kadar tehlikeli görülse de İran lobisine göre hâlâ tercih edilebilir. Bu nedenle İsrail muhtemelen Katar ile Filistinli liderler arasındaki temasların güçlendirilmesine karşı çıkmayacak.” Tsukanov, Gazze’deki çatışmanın tüm bölge için uzun vadeli olumsuz sonuçlar doğurduğunu da göz ardı etmedi: “İsrail-Filistin ilişkilerinde statükonun ihlali ve İsrail yetkililerinin Gazze sorununu çözme çabaları, iki ulusal grup arasındaki karşılıklı güvensizliği büyük ölçüde artırarak yeni çatışmalara alan açıyor. İsrail ile Arap dünyası arasındaki diyalogdaki bölünme, Washington’ın bölgede kolektif bir

savunma bloku (Ortadoğu NATO'su) kurma çabalarını boşa çıkarırken İran-İsrail çatışması yeni gerilim turlarının yaşanması riskini artırıyor.”

• Siyaset Bilimci, 2024'te Siyasi Bloklarda Değişiklik Olacağını Öngördü

Siyaset bilimci Stanislav Biška, 2024 yılında dünyanın bazı önemli siyasi kurumlarda, siyasi bloklarında meydana gelebilecek gelişmeleri “lenta.ru” haber sitesine değerlendirdi. [“Siyaset Bilimci, 2024'te Siyasi Bloklarda Değişiklik Olacağını Öngördü”](#) başlıklı yazıya göre Kuzey Atlantik İttifakı'na katılmak isteyen tüm devletler bu konudaki isteklerini dile getirmişlerdir: “2024 yılında yeni başvuru beklenmiyor ancak mevcut adayların girişı gecikebilir. İsveç hâlâ belirsizlik içinde. Resmî kriterlerden yola çıkarsak Türkiye'nin, “siz bizi Avrupa Birliđi'ne sokmazsınız, biz de İsveç'i soyunma odasında tutarız” tutumuna göre İsveç'i bir süre daha soyunma odasında kalabilir.” Uzman, NATO-İsveç iş birliğine de değindi: “Ancak anlamlı bir şekilde konuşursak İsveç kuvvetleri onlarca yıldır olmasa da uzun yıllardır NATO ile ortak tatbikatlar yürütüyor. İsveç, belgeler dışında her yönüyle bu blokun içindedir.” Finlandiya 2023'te resmen NATO'ya katıldığına işaret eden analist, “eş zamanlı olarak ittifaka katılmak için başvuruda bulunan İsveç ise Türkiye ile yaşanan anlaşmazlıklar nedeniyle henüz katılmadı” ifadelerini kullandı.

• Irak, Bağdat'a Düzenlediği Hava Saldırısının Ardından Yabancı Askerleri Geri Çekmeyi Planlıyor

Irak'ın yabancı birlikleri ülkeden çekme konusunda aldığı karar Rusya basınında yer buldu. “Gazeta.ru” haber sitesinde yayımlanan [“Irak, Bağdat'a Düzenlediği Hava Saldırısının Ardından Yabancı Askerleri Geri Çekmeyi Planlıyor”](#) başlıklı uzman görüşlerini içeren yazıya göre bundan önce Irak Başbakanı Muhammed el Sudani, Bağdat'ın uluslararası koalisyonun ülkedeki varlığının durdurulması yönündeki tutumundan geri adım atmayacağını söylemişti. Yazıda görüşlerine başvuru siyaset bilimci Stanislav Tarasov'a göre Irak makamlarının yabancı askerî birlikleri ülkeden çekme kararı, Gazze Şeridi'ndeki İsrail-Filistin çatışmasıyla bağlantılıdır: “Irak, Amerikalılarla askerî varlık konusunda bir anlaşma imzaladı, bu anlaşma Irak'ın güvenliğinin sağlanmasını öngörüyor. Ama İran ve Şii oluşumların baskısı var. Gazze'deki çatışmalar bağlamında, durum daha da karmaşık hâle geldiğinden ve Irak liderliği İsrail yanlısı güçlere yardım etmekle suçlandığından askerlerin geri çekilmesini talep ediyorlar.” Uzman, İsrail karşıtı kampanyanın birçok bölgeyi kapsadığını ve çeşitli grupların silahlı ayaklanmalara yol açtığını ifadelerine ekledi.